

Joanna Wieczorek

**Raport z monitoringu
przeprowadzonego na dwóch spotkaniach wiejskich
zorganizowanych w sprawie funduszu sołeckiego
w sołectwie Liwa.**

Spis treści

Opis problemu.....	1
Jak powinno być.....	2
Cel strategiczny.....	2
Cele operacyjne.....	2
Zadanie badawcze i problemy badawcze.....	2
Wybrany problem badawczy i wybrane działania w ramach monitoringu.....	3
Analiza prawa.....	3
Metodologia badań.....	4
Analiza wyników monitoringu i wnioski z nich.....	4

Opis problemu.

Naszym działaniem obejmujemy społeczność wiejską z terenu gminy Miłomłyn. Analiza tej społeczności, pod kątem ich aktywności obywatelskiej, społecznej wykazała m.in. na następujące problemy:

- Mieszkańcy wsi coraz częściej żyją nie razem a obok siebie. Zanikają więzi społeczne, które kiedyś łączyły ludzi. Jest to wynik m.in. zamierania tradycji i zwyczajów (obrzędów), zmniejszania/pomniejszania roli dotychczasowych instytucji łączących ludzi wokół jakiejś idei (np. kościołów).
- Istnieje duże różnica pomiędzy poziomem świadomości obywatelskiej mieszkańców wsi i miast. Powodem tego jest m.in. fakt, iż zdecydowana większość działań edukujących obywatelsko realizowana jest w miastach.
- Zamiera poczucie przywiązania do tzw. „małej ojczyzny”, a wraz z nim potrzeba współtworzenia owej „małej ojczyzny”, wpływania na władze lokalne itd. Wynika to m.in. z coraz częstszego traktowania wsi jako niechcianej konieczności (mieszkańcy najchętniej przenieśli by się do miast – gdzie jest więcej perspektyw), lub odwrotnie w związku z traktowaniem ich wyłącznie jako sypialni i miejsca, gdzie można wypocząć w wakacje.
- Brak świadomości możliwości decydowania o życiu wsi, możliwości realizowania działań na rzecz mieszkańców i poprawy infrastruktury. Powodem jest brak wiedzy o uprawnieniach/narzędziach, jakie daje m.in. prawo.
- Traktowanie przez urzędy gminne wsi jako jednostki w 100% podległe, nie przekazywanie

im realnych narzędzi pozwalających wpływać bezpośrednio mieszkańcom wsi na ich otoczenie. Powodem takiego podejścia urzędów może być brak motywacji do zmiany dotychczasowej polityki i schematów działania.

Jak powinno być.

Mieszkańcy wsi powinni mieć taki sam dostęp do informacji/edukacji obywatelskiej jak mieszkańcy miast. Powinni mieć możliwość budowania poczucie dumy i zarazem odpowiedzialności za swoją małą ojczyznę. Powinny powstać instytucje, idee w miejsce tych, które zamierają, bądź obecne instytucje powinny się przekształcić w kierunku aktualnych potrzeb ludzi. Mieszkańcy mieć dostęp do wiedzy o możliwości wpływania na wybrane przez siebie władze lokalne, a przez to wybierać je z większą rozwagą oraz po ich wybraniu współtworzyć z nimi lokalne środowiska. Urzędy gminne powinny prowadzić konsultacje społeczne i to nie tylko z mieszkańcami miasta/wsi, będących centrami gmin, ale również z mieszkańcami poszczególnych miejscowości należących do gminy. Władze gminne powinny również przekazać sołectwom uregulowane prawem narzędzia – typu fundusz sołecki, stosując zasadę subsidiarności.

Cel strategiczny.

By dążyć do realizacji takiej wizji społeczności wiejskiej postawiliśmy sobie za cel strategiczny: Zaktywizowanie obywatelskie mieszkańców wsi w gminie Miłomłyn.

Cele operacyjne.

Jako cele operacyjne zmierzające do osiągnięcia celu strategicznego wybraliśmy:

- Edukacja obywatelska mieszkańców wsi.
- Wspieranie powstawania i rozwijania inicjatyw aktywizujących mieszkańców wsi.
- Wspieranie powstawania i działania organizacji formalnych i nieformalnych działających na rzecz tzw. „małych ojczyzn”.
- Wprowadzenie mechanizmu konsultacji społecznych w gminie.
- Działanie na rzecz wdrażania funduszy sołeckich na terenie gminy Miłomłyn jako narzędzi aktywizujących oddolnie mieszkańców wsi.

Do zbadania w ramach kursu „Na straży” wybrano cel operacyjny: Działanie na rzecz wdrażania funduszy sołeckich na terenie gminy Miłomłyn jako narzędzi aktywizujących oddolnie mieszkańców wsi. Cel ten wybrałam, gdyż pokrywa on się czasowo z terminem monitoringu. Pozostałe cele w mniejszym lub większym stopniu również (jako Stowarzyszenie, którego jestem członkinią) sukcesywnie realizujemy.

Zadanie badawcze i problemy badawcze.

Jako zadanie badawcze w danej pracy postawiłam sobie: Zbadanie wdrażania funduszu sołeckiego do momentu przyjęcia projektów sołectw przez Radę Gminy Miłomłyn.

W ramach tego zadania zbudowałam listę następujących problemów badawczych:

1. Rozpowszechnianie informacji o funduszu sołeckim.
2. Przebieg spotkań wiejskich organizowanych w sprawie funduszu sołeckiego – spotkań poradczych, tworzących pomysły itd.
3. Przebieg spotkań wiejskich uchwalających projekty do realizacji w ramach funduszu.
4. Komunikacja między sołectwami (mieszkańcami, sołtysami) a urzędem gminy (burmistrzem, radnymi, urzędnikami).
5. Odpowiedzi burmistrza i rady na propozycje mieszkańców wsi (przyjmowanie ich, bądź odrzucanie).

Wybrany problem badawczy i wybrane działania w ramach monitoringu.

Ostatecznie zdecydowałam się na przeprowadzenie monitoringu badające przebieg spotkań wiejskich organizowanych w sprawie funduszu sołeckiego.

Wybór tego celu nastąpił głównie z przyczyn organizacyjnych – czyli czasu, w jakim miał być dokonany monitoring. Ponieważ dysponowałam ograniczonym czasem i możliwościami organizacyjnymi ograniczyłam się do zbadania przebiegu owych spotkań w sołectwie Liwa.

W ramach monitoringu postawiłam poszukać odpowiedzi na następujące pytania:

- Jak informowano mieszkańców o zebraniu wiejskim?
- W jaki sposób prowadzono spotkanie?
- Jaka była aktywność na zebraniu?
- Jak wyglądały warunki techniczne zebrania?

W tym celu zdecydowałam się na przeprowadzenie wywiadów z uczestnikami spotkania oraz na przeprowadzenie obserwacji uczestniczącej. Pierwotnie planowałam zebrać wywiady od wszystkich uczestników, jednak ostatecznie ograniczyłam się do trzech osób: sołtysa i dwóch uczestników spotkania. Ograniczenie to okazało się konieczne, gdyż jako współorganizatorka spotkań miałam inne obowiązki, do tego ludzie się szybko rozchodzili, a do pomocy przy wywiadach nie miałam kogokolwiek.

Analiza prawa.

W ramach analizy prawa na potrzeby planowanego monitoringu przeprowadziłam analizę następujących aktów prawnych:

- budżet gminy Miłomłyn z 2009 roku – w celu sprawdzenia sposobu wydatkowania, jakie

rodzaje inwestycji były planowane na dany rok, szczególnie w kontekście, w których sołectwach dotyczyły;

- Strategia Rozwoju Gminy oraz Strategia Rozwoju Lokalnego – by sprawdzić jakie miejsce w tych strategiach zajmują poszczególne sołectwa, jak wygląda planowanie ich rozwoju;
- protokoły z sesji Rady Gminy – by poznać częstotliwość poruszania problemów sołectw oraz funduszu sołeckiego, częstość wypowiedzania się przez sołtysów i odpowiedzi na ich głosy;
- Program współpracy gminy Miłomłyn z organizacjami pozarządowymi, Zarządzenia Burmistrza w sprawie rozstrzygnięcia konkursu na realizację zadań publicznych, Sprawozdania organizacji realizujących zadania publiczne powierzone im przez burmistrza – w celu sprawdzenia czy program współpracy równo traktuje inicjatywy podejmowane w mieście Miłomłyn i w poszczególnych sołectwach, czy wygrywają corocznie te same organizacje, które realizują działania tylko lub głównie na terenie miasta (z pominięciem sołectw);
- Ustawa z dnia 20 lutego 2009 r. o funduszu sołeckim – w celu poznania podstaw prawnych związanych z funduszem sołeckim.

Metodologia badań.

Monitoring przeprowadzono w oparciu o kwestionariusz wywiadu oraz zbiór pytań do obserwacji uczestniczącej. Wywiad wybrano jako najodpowiedniejszy, gdyż ankiety nie dają swobody wypowiedzania się i zmuszają do czytania i pisania – na co (jak moje doświadczenia wskazują) generalnie uczestnicy takich spotkań nie mają ochoty, przez co robią to pobieżnie. W rozmowach można nie tylko uzyskać odpowiedzi na zadawane pytania, ale również dać szansę na swobodne uwagi, a przy okazji nawiązać bliższy kontakt, który w późniejszych, nie związanych z monitoringiem działaniach, może owocować. Obserwacja uczestnicząca pozwoliła uzupełnić informacje uzyskane w wywiadach.

Kwestionariusz zawierał dziewięć następujących pytań:

1. Skąd dowiedział/-a się Pan/Pani o dzisiejszym spotkaniu?
2. Czy wiedział/-a Pan/Pani coś o funduszu sołeckim przed spotkaniem?
3. Jak Pan/Pani sądzi, czy frekwencja była duża czy mała? Dlaczego?
4. Czy przebieg spotkania pozwalał uczestnikom wypowiedzieć się, zadawać pytania, dowiedzieć się co można zrobić ze środkami z funduszu sołeckiego?
5. Czy uważa Pan/Pani, że to spotkanie było potrzebne?
6. Czy potrzebne jest następne spotkanie?
7. Czy spotkanie dzisiejsze było Pan/Pani zdaniem owocne? Co dało Panu/Pani? Jak Pan/Pani sądzi co dało innym uczestnikom?
8. Jak Pan/Pani sądzi, czy na następnym spotkaniu uda się wypracować mieszkańcom kompromis, pomysł na co przeznaczyć środki?
9. Co Pana/Pani zdaniem należało by dodać, zmienić, odjąć przy ewentualnej organizacji następnego spotkania w sprawie funduszu sołeckiego?

Do obserwacji uczestniczącej wybrano następujące kwestie do zbadania:

1. Aktywność uczestników.
2. Dostępność miejsca.

3. Liczba miejsc siedzących do liczby przybyłych.
4. Widoczność, słyszalność.
5. Dyscyplina, porządek.

Wywiady i obserwacja uczestnicząca zostały przeprowadzone przez Joannę Wieczorek – autorkę tego raportu, w dniach: 5.09.2009 oraz 26.09.2009. Każdorazowo przeprowadzono trzy wywiady, przy czym w drugim terminie – z powodu jego nieobecności – nie przeprowadzono wywiadu z sołtysem tylko z członkinią rady sołeckiej.

Analiza wyników monitoringu i wnioski z nich.

Badanie wdrażania funduszu sołeckiego w gminie Miłomłyn na przykładzie monitoringu spotkań wiejskich organizowanych w sprawie funduszu sołeckiego w sołectwie Liwa, badanie którego celem było działanie na rzecz wdrażania tych funduszy jako narzędzia aktywizującego oddolnie mieszkańców wsi, wskazało, iż samo wdrażanie funduszu sołeckiego jest narzędziem niewystarczającym do aktywizacji mieszkańców.

Szczegółowa analiza wyników wywiadów:

- uczestnicy w różnorodny sposób dowiedzieli się o spotkaniu – na sesji Rady Gminy, poprzez zamieszczone ogłoszenia, poprzez ulotki, a także od samych organizatorów i tzw. pocztą pantoflową – oznacza to, iż system informowania mieszkańców sołectwa o tym, iż takie spotkania się odbywają jest rozbudowany w sołectwie, przez co każdy zainteresowany może się o nich dowiedzieć;
- każda pytana osoba na spotkaniu wiedziała wcześniej coś o funduszu sołeckim, że takie środki są planowane, że sołectwo ma je dostać – była to informacja ogólna, której chęć pogłębienia przyciągnęła ludzi;
- według wszystkich pytanych frekwencja była niska, jako przyczyny takiego stanu podawano: czas żniw (choć inni wskazywali, że w sołectwie Liwa jest tylko kilku rolników, a zorganizowane kolejne spotkanie, już po żniwach i o innej godzinie – specjalnie dla rolników, nie pomogło), brak świadomości czego ma dotyczyć spotkanie, brak poczucia, że warto przyjść, bądź po prostu fakt, że ludzie są bierni, nie zależy im, „olewają”;
- pytani zgodnie stwierdzali, iż sam przebieg spotkań pozwalał na wyrażanie swoich opinii, swojego zdania, że każdy kto chciał mógł zabrać głos;
- uczestnicy podkreślali również, że spotkania było potrzebne i owocne, że chętnie przyjdą na następne, że ich dynamika, czyli pierwsze z ekspertem, który przekazał podstawową wiedzę pozwalającą „ugryźć temat” pozwoliło na drugim (po dwutygodniowym czasie na przemyślenia) zbudować listę pomysłów, by na następnych przegłosować wybrane;
- badani optymistycznie stwierdzali, iż kompromis uda się wspólnie wypracować na ostatnim spotkaniu;
- na pierwszym spotkaniu wskazano, że trzeba dodać ulotki (których nie było przy pierwszym) jako sposób informowania, wprowadzono je – co niestety i tak nie wpłynęło na zwiększenie frekwencji.

Wyniki z obserwacji uczestniczącej:

- aktywność uczestników przybyłych na spotkania rosła z czasem, by ostatecznie przybrać formę ożywionej, owocnej dyskusji, w której każdy zgromadzony brał udział;
- miejsce spotkań było w centrum wsi, w świetlicy wszystkim dobrze znanej, która do tego od lat służy – więc było dostępne;

- warunki techniczne sali pozwalały na wygodę, słyszalność i widoczność wszystkich przybyłych – można jednakże wskazać, że przy dużo większym zainteresowaniu i frekwencji sięgającej 50 osób – miejsc siedzących by zabrakło;
- spotkania odbywały się w sposób kulturalny, dyscyplina i porządek były utrzymywane, ale nie za cenę utraty dynamiki wymiany pomysłów i poglądów.

Z powyższych wyników z wywiadów i obserwacji wynika – jak napisano powyżej, iż samo wdrażanie funduszy sołeckich w sołectwie Liwa okazało się niewystarczające do aktywizacji mieszkańców. Mimo starań grupy mieszkańców, by jak najwięcej osób poinformować (różne kanały), by dopasować godziny spotkań dla jak największej grupy osób, by cały proces wdrażania pozwalał na owocne i wspólne opracowanie pomysłów – mieszkańcy nie wykazywali zainteresowania w procesie partycypacji społecznej, wypowiedzania się, wspólnego podejmowania decyzji, działania na rzecz dobra wspólnego.

W takiej sytuacji dążąc do osiągnięcia celu strategicznego, czyli zaktywizowania obywatelskiego mieszkańców wsi w gminie Miłomłyn poprzez realizację celów operacyjnych (zarówno tego badanego w monitoringu jak i pozostałych) musimy opracować plan działań uwzględniających wyniki płynące z tego raportu. Należy przemyśleć, czy nie warto zmienić formy i obok otwartych, zbiorowych spotkań informować (edukować) mieszkańców poprzez bezosobowe, ale trafiające „osobiście” do wszystkich materiały (typu ulotka). W ten sposób zacząć od doinformowania każdego, nie uzależniając zdobycia tych informacji od ich aktywności (obecności na spotkaniu). Poza tym należałoby wspierać te grupy formalne i nieformalne, które już istnieją, pomagać im się wzmacniać, przyciągać mieszkańców. Dopiero jako kolejny cel do zrealizowania można wybrać wprowadzenie mechanizmu konsultacji społecznych.

Dzięki przeprowadzonemu monitoringowi bardziej naocznie przekonałam się o stanie aktywności obywatelskiej mieszkańców sołectwa Liwa oraz zebrałam informacje, które pozwolą mi lepiej przygotować się do działań zmierzających do realizacji postawionego celu strategicznego.

Wielimowo, 01.09.2009.

Autorka raportu i przeprowadzająca opisywany monitoring jest członkinią Stowarzyszenia Razem dla Innych działającego na terenie Mazur Zachodnich, www.razemdlainnych.org.pl.